

1. Ορειχάλκινο αγαλμάτιο αοιδού με τετράχορδη φόρμιγγα του 7ου αι. π.Χ. (Ηράκλειο, Αρχαιολογικό Μουσείο)

Α΄ ΚΕΙΜΕΝΟ

- ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ**
- Το έργο του αοιδού και η απήκηση* των τραγουδιών του
 - Η παρουσία και το ήθος της Πηνελόπης
 - Ο Τηλέμαχος μετά τη συνάντησή του με την Αθηνά

- 361 Τους τραγουδούσε ο φημισμένος αοιδός, κι εκείνοι καθισμένοι τον ακούν με τη σιωπή τους· των Αχαιών τον νόστο τραγουδούσε, πικρόν όπως τον όρισε τον γυρισμό τους απ' την Τροία η Αθηνά Παλλάδα.¹ Τότε
- 365 από το υπερώο ψηλά² συνάκουσε το θείο τραγούδι, και την άγγιξε, του Ικαρίου η κόρη, η Πηνελόπη, σκεφτική και φρόνιμη· από τον θάλαμό της κατεβαίνει την ψηλή του σκάλα· δεν ήταν μόνη, τη συνόδευαν οι δυο της βάγιες.³ Κι όταν κοντά με τους μνηστήρες βρέθηκε, η θεία γυναίκα,
- 370 στήθηκε στην κολόνα εκείνη που κρατεί στερεή τη στέγη, τη λαμπερή μαντίλα της τραβώντας γύρω στα μάγουλά της. Κι ενώ πιστές οι ακόλουθες, δεξιά κι αριστερά, της παραστέκουν, εκείνη δακρυσμένη μίλησε στον θεϊκό αοιδό:
- 375 «Φήμιε, το ξέρεις πως μπορείς να θέλγεις⁴ τους θνητούς και μ' άλλα κατορθώματα μεγάλα, ανθρώπων και θεών, των αοιδών τα γνώριμα τραγούδια· ένα απ' αυτά παρακαθήμενος τραγούδησε, κι αυτοί ας πίνουν το κρασί τους σιωπηλοί· ετούτο μόνο το τραγούδι μην το συνεχίσεις, θλιβερό κι αβάστακτο· σπαράζει την καρδιά μου μες στα στήθη, αφότου με κατοίκησε πένθος μεγάλο κι αλησμόνητο. Τέτοιο το πρόσωπο που εγώ ποθώ, και συνεχώς τη μνήμη μου πληγώνει η μορφή του αντρός μου, με δόξα απέραντη, απλωμένη στην Ελλάδα και μέσα στο Άργος.⁵»
- 385 Της αντιμίλησε όμως ο γνωστικός Τηλέμαχος: «Μητέρα μου, πώς θέλεις ν' αρνηθείς στον τιμημένο μας αοιδό χαρά να δίνει μ' ό,τι βάζει ο νους του; Φταίχτες δεν είναι οι αοιδοί· ο Δίας ίσως είναι ο αίτιος, που δίνει στους φιλόπουνους ανθρώπους ό,τι θελήσει εκείνος στον καθένα.

Η Πηνελόπη κατεβαίνει στο μέγαρο

2. Μαρμάρινο άγαλμα της Πηνελόπης. Έργο του γλύπτη Λεωνίδα Δρόση (1873).

Φήμιε, πολλά γὰρ ἄλλα βροτῶν
 θελκῆρια οἶδας / ἔργ' ἀνδρῶν τε
 θεῶν τε, τὰ τε κλείουσιν αἰοῖδοι
 <337-8>/374-6

Ο Τηλέμαχος απευθύνεται στη μητέρα του

- 1 (στ. 362-4) των Αχαιών τον νόστο / τραγουδούσε, πικρόν [...]: Η Αθηνά, και άλλοι θεοί, οργίστηκαν και τιμώρησαν τους Αχαιοίς στον γυρισμό γιατί, κατά την άλωση της Τροίας, δεν σεβάστηκαν τα ιερά τους που ήταν μέσα στην πόλη.
- 2 (στ. 365) από το υπερώο: από τον επάνω όροφο του ανακτόρου, όπου ήταν τα διαμερίσματα των γυναικών (βλ. την εικ. 9, σελ. 43).
- 3 (στ. 368) οι δυο της βάγιες: Είναι οι ακόλουθες της βασίλισσας, που τη συνοδεύουν κατά τις εξόδους από το διαμέρισμά της και δουλεύουν μαζί της, όπως και οι παρακόμες (στ. 398).
- 4 (στ. 374) μπορείς να θέλγεις: να μαγεύεις, να σαγηνεύεις.
- 5 (στ. 382-3) στην Ελλάδα / και μέσα στο Άργος: Στα χρόνια του Ομήρου δεν είχε ακόμη ονομαστεί Ελλάδα ολόκληρος ο ελληνικός χώρος· ως Άργος, επομένως, εδώ πρέπει να νοείται η Πελοπόννησος (βλ. και το σχόλιο 10 της 2ης Ενότητας, σελ. 22), οπότε Ελλάδα είναι ο υπόλοιπος ελλαδικός χώρος.